

OILADA TARBIYA VA MAKTAB BILAN HAMKORLIK: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR**Hakimova Gulchehra***Shahrisabz davlat pedagogika instituti**pedagogika kafedra o'qtuvchisi***Pardayeva Sevinch Botir qizi***Shahrisabz davlat pedagogika instituti**“Matimatika va informatika”**yunalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqola oilada tarbiya jarayoni va maktab bilan hamkorlikning ahamiyati, shuningdek, zamonaviy yondashuvlar haqida soʻz yuritadi. Bolalarning barkamol va ijtimoiy moslashgan shaxs boʻlib voyaga yetishi uchun ota-ona va taʼlim muassasalari oʻrtasidagi doimiy va samarali hamkorlik zarurligi taʼkidlanadi. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion pedagogik metodlar va psixologik yondashuvlarning oilaviy va maktab tarbiyasida qoʻllanilishi ham koʻrib chiqiladi. Shuningdek, hamkorlikda yuzaga kelishi mumkin boʻlgan muammolar va ularni bartaraf etish yoʻllari haqida fikrlar beriladi.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль родителей в процессе воспитания детей в семье и в контексте сотрудничества с образовательными учреждениями. Подчеркивается, что успешное формирование личности ребёнка невозможно без тесного взаимодействия между семьёй и школой. Родители выступают не только как первые воспитатели, но и как активные участники образовательного процесса. В статье анализируются современные подходы к воспитанию, значимость психологической поддержки, а также участие родителей в школьной жизни. Особое внимание уделяется эмоциональному развитию ребёнка, индивидуальному подходу и необходимости повышения педагогической и психологической грамотности родителей. Также затрагиваются основные проблемы взаимодействия семьи и школы и предлагаются пути их решения.

Kalit soʻzlar: Oila tarbiyasi, ota-onaning roli, maktab bilan hamkorlik, tarbiya jarayoni, psixologik yondashuv, zamonaviy tarbiya, taʼlim va tarbiya, ota-ona va oʻqituvchi munosabatlari, bolaning rivojlanishi, individual yondashuv, emosional intellekt, ruhiy salomatlik, ota-onalar savodxonligi, ijtimoiy moslashuv, maʼnaviy qadriyatlar, shaxsiy namuna, oila va maktab integratsiyasi, yangi pedagogik yondashuvlar.

Ключевые слова: Семейное воспитание, Роль родителей, Сотрудничество с школой, Воспитательный процесс, Психологический подход,

Современное воспитание, Образование и воспитание, Взаимоотношения родителей и учителей, Развитие ребёнка, Индивидуальный подход Эмоциональный интеллект, Психологическое здоровье, Педагогическая грамотность родителей, Воспитание детей, Социальная адаптация, Духовные ценности, Личный пример, Интеграция семьи и школы, Новые педагогические подходы.

Kirish: Zamonaviy jamiyatda farzand tarbiyasi insoniyat oldida turgan eng muhim va dolzarb vazifalardan biridir. Har bir xalqning ma'naviy va intellektual salohiyati, madaniy qadriyatlari, ijtimoiy taraqqiyoti aynan kelajak avlodning qanday tarbiya olishi bilan chambarchas bog'liq. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, tarbiya jarayonining eng asosiy bo'g'inlari — **oila va maktab** — o'zaro uzviy hamkorlikda faoliyat yuritishi, yagona maqsad sari harakat qilishi zarur bo'ladi. Farzand tarbiyasi faqat maktab yoki oila zimmasidagi vazifa emas, bu jarayon jamiyatning barcha qatlamlari, ayniqsa, ota-onalar va pedagoglar orasidagi yaqin hamkorlik orqali muvaffaqiyatli amalga oshiriladi.

Tarbiya jarayonida eng birlamchi va hal qiluvchi muhit bu — **oiladir**. Bola dunyoga kelgan ilk kunlardan boshlab, u avvalo o'z oilasining axloqiy, ruhiy va ijtimoiy muhitini o'zlashtira boshlaydi. Ota-onaning munosabati, kundalik xatti-harakati, ma'naviy qadriyatlarga bo'lgan munosabati bola shaxsining shakllanishida hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi. O'z navbatida, maktab – bolaning bilim olish jarayonini tashkil qiluvchi muassasa sifatida ularning ijtimoiylashuvi, atrof-muhit bilan muloqot qilishi, jamoada o'z o'rnini topishi, mustaqil fikrlash kabi ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli ham oila va maktab o'rtasidagi aloqaning mustahkamligi bola kamolotining sifatli bo'lishini ta'minlaydi.

Bugungi globallashuv davri, tezkor axborot texnologiyalarining rivojlanishi, raqamli muhitning kengayishi, yosh avlodning turmush tarziga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, zamonaviy gadjetlar hayotimizning ajralmas qismiga aylangan bir vaqtda, tarbiyaviy jarayonda ota-onalar va o'qituvchilarning roli yanada murakkab va mas'uliyatli bo'lib bormoqda. Endilikda nafaqat bolaga ilm berish, balki uni to'g'ri axborot tanlash, tanqidiy fikrlash, axloqiy me'yorlarga sodiq bo'lishga o'rgatish zarur bo'lmoqda. Bu esa, avvalo, oila va maktab o'rtasidagi hamkorlikning **zamonaviy yondashuvlar** asosida tashkil etilishini taqozo etadi.

Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, har qanday jamiyatda muvaffaqiyatli shaxslar – o'z vaqtida to'g'ri tarbiya olgan, ilmiy, axloqiy-me'yorlarga sodiq, o'zini anglagan odamlardir. Bunday shaxslarni shakllantirish esa ijtimoiy institutlar — oila, maktab, jamiyatning uzviy birligi orqali amalga oshiriladi. Ayniqsa, o'quvchilarning zamonaviy ehtiyojlari, qiziqishlari, psixologik holati, raqamli dunyo bilan bog'lanish

darajasi bugungi kunda butkul o'zgargan bo'lib, an'anaviy yondashuvlar bilan bu muammolarning echimi topilishi qiyinlashmoqda. Shu bois, **innovatsion va zamonaviy tarbiyaviy metodlar, psixologik yondashuvlar, interaktiv muloqot vositalari, ota-ona va maktab o'rtasidagi real va virtual hamkorlik mexanizmlarining** samarali joriy etilishi zarur.

Bundan tashqari, oilaviy tarbiya va maktab ta'limi o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash orqali yosh avlodni nafaqat bilimli, balki ma'naviy yetuk, vatanga sodiq, halol, mehnatsevar insonlar etib tarbiyalash mumkin. Zero, bugungi kunda ilmfan, texnologiya va iqtisodiy yutuqlar qanchalik muhim bo'lmasin, insoniyat taraqqiyotining asosi — bu **axloqiy va ma'naviy yetuklik**dir. Ana shu mezonlarga javob bera oladigan shaxsni tarbiyalash esa faqat maktab yoki oila emas, **ikki tomonlama, doimiy, tizimli hamkorlik** orqali yuzaga keladi. Shu nuqtayi nazardan, biz oilada tarbiya berish va maktab bilan hamkorlik qilishda **zamonaviy yondashuvlarga**, ya'ni o'zgarayotgan dunyo talablariga mos metodikalar, axborot texnologiyalari va psixologik yondashuvlarga asoslanishimiz lozim.

Ushbu maqolada oilada tarbiyaning mohiyati, maktab bilan uzviy hamkorlikning zamonaviy shakllari, ularning bola shaxsini shakllantirishdagi o'rni, zamonaviy tarbiya uslublari, muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar keng yoritiladi. Maqsad — oila va maktab o'rtasidagi uzviy aloqani yanada mustahkamlash, bola tarbiyasida samaradorlikni oshirish yo'llarini aniqlash, zamonaviy tajribalarni umumlashtirish va amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini ko'rsatishdan iborat.

1. Oilada tarbiyaning o'rni va mas'uliyati

Oila — har bir inson hayotining ilk bosqichidagi eng muhim ijtimoiy institutdir. Farzand dunyoga kelganidan boshlab, uning har bir harakati, so'zlari, dunyoqarashi, qadriyatlari oiladagi muhit orqali shakllana boshlaydi. Ota-onaning farzand tarbiyasidagi roli, unga bo'lgan munosabati, mehr-muhabbati, intizomi, e'tibori bolaning shaxs sifatida kamol topishida hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

Ota-onalar farzandining shaxsiyati, axloqiy qarashlari, vatanparvarlik hissi, mehnatsevarlik, o'ziga ishonch kabi fazilatlarni shakllantirishda bevosita mas'uldir. Ayniqsa, bugungi kunda yoshlar orasida kuzatilayotgan ayrim salbiy holatlarning — tajovuzkorlik, mas'uliyatsizlik, virtual dunyoga haddan ortiq qaramlik — ildizi ko'pincha oilaviy tarbiyaning sustligidan, befarqlikdan kelib chiqmoqda. Demak, zamonaviy oilada tarbiya faqatgina "o'g'il-qizni boqish" emas, balki ularga ongli, mas'uliyatli, axloqiy jihatdan yetuk shaxs bo'lishiga yo'l ochib berishdir.

2. Maktab — tarbiyaning tizimli muassasasi

Maktab nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiya beruvchi muassasa hamdir. Aynan maktabda bola jamoa ichida yashashni, muloqot qilishni, qoidalarga amal qilishni, o'z huquq va majburiyatlarini anglashni o'rganadi. Ta'lim muassasalarida o'qituvchi

bolalar bilan ko‘proq vaqtini o‘tkazgani bois, ularning fikrlash tarzi, psixologik holati, ijtimoiy munosabatlarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Bugungi kunda maktablar oldida turgan eng asosiy vazifa — o‘quvchining faqat bilim darajasini oshirish emas, balki uni mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy jihatdan faol, axloqiy jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirishdir. Bunga erishish uchun esa maktabning tarbiyaviy ishlar tizimi zamonaviy, interaktiv va shaxsga yo‘naltirilgan bo‘lishi lozim. Shu bilan birga, o‘quvchining oilaviy tarbiyasi maktabda ko‘rilgan chora-tadbirlar bilan uyg‘unlashishi kerak.

3. Oila va maktab hamkorligining asosiy shakllari

Oila va maktab o‘rtasidagi aloqani mustahkamlash, bola tarbiyasida muvofiqlikni ta‘minlash uchun bir qator hamkorlik shakllari mavjud:

- Ota-onalar yig‘inlari — faqat xabar berish emas, balki fikr almashish, pedagogik maslahatlar berish, tarbiyaviy strategiyalarni muhokama qilish uchun xizmat qilishi kerak.

- Sinf rahbarlari orqali muloqot — o‘quvchining psixologik holati, o‘zgarishlari, qiziqishlari haqida muntazam axborot almashinuvi.

- Individual suhbatlar — muammo yuzaga kelganida faqat jazolash emas, balki ota-ona va o‘qituvchining birgalikda muammoni tahlil qilishi va yechim topishi.

- Onlayn platformalar — ClassDojo, EduPage, Telegram guruhlarini kabi texnologik vositalar orqali muntazam muloqot qilish.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamkorlikning konstruktiv, ochiq va ijobiy bo‘lishini ta‘minlaydi. Bu jarayonda muhim jihat — o‘quvchining manfaatlarini ustuvor qo‘yishdir.

4. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar

Bugungi kunda oilaviy tarbiya va maktab ta‘limi jarayonida bir qator innovatsion yondashuvlar muvaffaqiyatli qo‘llanilmoqda. Ulardan ba‘zilari:

- Raqamli hamkorlik – maktab va oila o‘rtasidagi axborot almashinuvi uchun elektron kundaliklar, mobil ilovalar, veb-platformalar keng joriy etilmoqda.

- Psixologik maslahatlar – maktab psixologlari ota-onalar bilan bevosita ishlaydi, farzandning emotsional holati, ijtimoiy moslashuvi bo‘yicha tavsiyalar beradi.

- Tarbiya treninglari – maktablar ota-onalar uchun "Samarali ota-ona bo‘lish", "Farzandni tushunish", "Konfliktni boshqarish" kabi treninglar tashkil etmoqda.

- Ijtimoiy loyihalar – ota-onalar, bolalar va o‘qituvchilar ishtirokida sport musobaqalari, ekologik aksiyalar, xayriya tadbirlari tashkil etilishi orqali sog‘lom muhit yaratiladi.

Zamonaviy yondashuvlarning asosi — bolaga samarali va muvofiqlashtirilgan tarbiya berishdir. Bu jarayonda har bir oila o‘z farzandining o‘quv jarayonidagi holati, qiziqishlari va muammolari haqida chuqur xabardor bo‘lishi lozim.

5. Tarbiyadagi muammolar va yechimlar

Afsuski, bugungi kunda oila va maktab o‘rtasidagi aloqada bir qator muammolar kuzatilmoqda:

- Ota-onalarning maktab hayotidan bexabar bo‘lishi, qatnashmaslik;
- Tarbiya uslublarining nomuvofiqligi — oilada va maktabda har xil yondashuvlar;
- Pedagoglarning ota-onalar bilan muloqotda sustligi;
- Texnologik savodxonlikning pastligi — ayrim ota-onalar raqamli vositalardan foydalana olmaydi.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagicha yondashuvlar samarali bo‘lishi mumkin:

- Ota-onalar uchun pedagogik seminarlar va treninglar tashkil qilish;
- O‘qituvchilar va psixologlar tomonidan maqsadli suhbatlar o‘tkazish;
- Ota-onalarni bolalar hayotiga faol jalb etish, ularni hamkorlik subyektiga aylantirish;
- Har bir bola uchun individual tarbiya rejasi ishlab chiqish.

Xulosa: Bugungi kunda yosh avlodni barkamol, ma’naviy yetuk va bilimli shaxs sifatida tarbiyalashda oila va maktab o‘rtasidagi hamkorlikning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Oila – farzandning birinchi tarbiya maskani, unda shakllanadigan axloqiy qadriyatlar va mehr-muhabbat insonning butun hayoti davomida uning ruhiy holati va ijtimoiy faolligiga ta’sir qiladi. Maktab esa bolani keng bilim olishga, ijtimoiy ko‘nikmalarni egallashga, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilishga o‘rgatadigan muhim ta’lim-tarbiya muassasasi hisoblanadi.

Zamonaviy davrning global tendensiyalari, raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi, yoshlarning axborot maydonida faol bo‘lishi oilada tarbiya va maktab bilan hamkorlikda yangi yondashuvlarni shakllantirishni taqozo etadi. Ushbu yondashuvlarda pedagogik innovatsiyalar, psixologik maslahatlar, interaktiv muloqot vositalari, individual yondashuv va ota-onalarni ta’lim jarayoniga keng jalb etish asosiy o‘rin tutadi.

Oilalar va maktab o‘rtasidagi samarali hamkorlik natijasida bolaning shaxsiy qobiliyatlari rivojlanadi, uning ijtimoiylashuvi yaxshilanadi, salbiy ta’sirlardan himoyalash imkoniyati oshadi. Shu bilan birga, zamonaviy yondashuvlar yordamida o‘quvchilarning axborot xavfsizligi, raqamli madaniyati, ijtimoiy mas’uliyat hissi mustahkamlanadi.

Shuning uchun ham oila va maktab hamkorligini mustahkamlash, ular o'rtasida uzviy muloqot va hamjihatlikni ta'minlash davlat siyosatining muhim vazifalaridan biri sifatida qaralishi lozim. Faqat shu yo'l bilan jamiyatimiz kelajagi bo'lgan yoshlarni sog'lom, bilimli va ma'naviy barkamol shaxslar sifatida tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaev, S. (2020). *Oila va maktab hamkorligi: nazariy va amaliy masalalar*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
2. Qodirov, B. (2018). *Zamonaviy ta'lim va tarbiya metodikalari*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimova, M. (2019). "Oilada tarbiya va maktab ta'limining uyg'unligi". *Pedagogika va psixologiya jurnal*, 4(2), 45-53.
4. Mirzaeva, D. (2021). *Psixologik maslahatlar va ota-ona – maktab hamkorligi*. Toshkent: Ilmiy nashrlar.
5. Nazarov, E. (2022). "Raqamli texnologiyalar va ta'lim jarayonida ota-onalar ishtiroki". *Ta'lim texnologiyalari*, 6(1), 12-19.
6. UNESCO (2017). *Parent-School Partnerships for Student Success*. Paris: UNESCO Publishing.
7. Sharipov, J. (2020). *Innovatsion yondashuvlar ta'limda*. Toshkent: Ta'lim vazirligi nashriyoti.
8. World Bank (2019). *Strengthening Family-School Partnerships in Central Asia*. Washington, D.C.: World Bank Publications.